

תהיה תחיה

Відродження

ЩОМІСЯЧНА ГАЗЕТА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ЄВРЕЙСЬКОЇ ГРОМАДИ

№ 03
(316)
29 березня
2024 р.

ПРО ЩО РОЗПОВІВ ЗНАЧОК

Вивчаючи значки та медалі, пов'язані з Голокостом в Україні, автор цього допису знайшов значок, присвячений пам'яті жертв трагедії, що сталася в Новоселиці Чернівецької області в період Другої світової війни. Насамперед впадає в око те, що значок, який відзначає 25 років від дня трагедії новоселицьких євреїв, має написи тільки на івриті. Дати відповідають 1941 – 1966 рокам. Напис – «Пам'ятай Новоселицьких мучеників».

Поява такого значка з написами на івриті в Радянському Союзі була б дуже дивною, тому що іврит в СРСР був поза законом. І дійсно: країною, що випустила цей значок, виявився Ізраїль.

Спочатку трохи історії. На сайті «Мій штетл» так описуються трагічні події, що відбулися в Новоселиці влітку 1941 року: «... 5 липня 1941 року румунські солдати увірвалися в Новоселицю. Їхнє командування влаштувало провокацію: румунські кулеметники обстріляли свої ж війська, які наступали, і оголосили: їх вбивають «жиди і комуністи», тому слід помститися... У містечку почався погром.

Озброєні до зубів, п'яні вбивці вривалися в будинки, розстрілюючи без розбору всіх, хто потрапляв на очі: беззахисних жінок, дітей, людей похилого віку... Було вбито близько 900 новосельчан. Після погрому, що тривав добу, командування румунів розпорядилося, щоб усі євреї, які

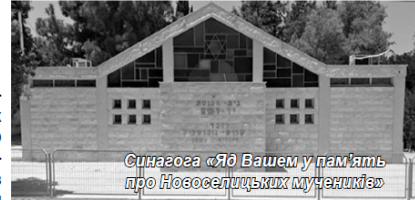
залишилися живими, зібралися на подвір'ї спиртзаводу Крауза. Там створили тимчасовий табір. Частина людей змусили прибирати з вулиць і з уцілілих будинків тіла вбитих. Поліцаї відібрали групу з 37 юнаків і дівчат, яких звинуватили у причетності до комуністів. Їх уночі розстріляли. Із цієї групи дивом уціліли лише дві дівчини.

У липні 1941 року вцілілі після погрому євреї Новоселиці, яких зігнали на подвір'я спиртзаводу Крауза, були переведені в будинки, що збереглися після пожежі. Там вони перебували в жалюхливих умовах – по 40–50 осіб в одній кімнаті – протягом 3 тижнів. Потім надійшов наказ про переселення в Трансністрію. Багато хто помер ще в дорозі...».

Наприкінці Другої світової війни значна частина членів єврейської громади Новоселиці, які залишилися в живих, мігрувала як біженці до Румунії. Деякі нелегально перебралися до Підмандатної Палестини, а деякі репатріювалися до Ізраїлю в перші роки після його створення. Колишні жителі Новоселиці, які емігрували до США, Канади та Південної Америки ще до війни, піклуючись про своїх земляків, які пережили Голокост, вирішили створити для них в Ізраїлі житловий район. Головним активістом у цьому проєкті була депутатка Кнесету Хана Ламдан, уродженка Новоселиці, яка емігрувала до Палестини 1920 року.

Щоб зібрати пожертви на будівництво житла для нових репатріантів, які прибули до Ізраїлю, а також допомогти євреям з міста, які залишилися в Радянському Союзі, ветерани Новоселиці створили в Ізраїлі «Організацію вихідців з Новоселиці», яка почала кампанію зі збору пожертв серед колишніх мешканців міста, які проживають в Америці. 1952 року Хана Ламдан познайомилася з Мордехаєм (Максом) Пекером, уродженцем Новоселиці, що живе в Лімі (Перу). Пекер висловив бажання вшанувати пам'ять членів своєї сім'ї, загиблих у Голокості, і пожертвував 50 000 доларів (на ті часи дуже велика сума) на будівництво житлового комплексу, який буде названо на честь його сім'ї. Церемонія закладення наріжного каменю першого будинку «Комплексу Пекера» відбулася 12 березня 1953 року в Рамат га-Шароні.

1964 року в цьому районі було відкрито Синагогу «Яд Вашем у пам'ять про Новоселицьких мучеників». На її стінах увічнені імена членів сімей мешканців міста, загиблих у Голокості. Серед перших трьох сувоїв Тори, привезених до синагоги, був оригінальний сувій Тори з Новоселиці,

Синагога «Яд Вашем у пам'ять про Новоселицьких мучеників»

який був перевезений до Перу в передвоєнні роки.

Перед подвір'ям синагоги розташована Стіна спадщини євреїв Новоселиці, що презентує історію єврейської громади, її знищення під час Голокосту та її відродження в Державі Ізраїль. Стіна спадщини була відкрита в День пам'яті жертв Голокосту 2018 року. На церемонії відкриття були присутні мер Рамат га-Шарона, мер Новоселиці, рабин синагоги, ветерани Новоселиці та їхні нащадки.

Судячи з усього, і значок, з якого ми почали нашу розповідь, виготовлений у типовій техніці ізраїльських значків 60-х років, також був випущений «Організацією вихідців з Новоселиці».

Володимир БЕРНШТАМ (Ізраїль), спеціально для газети «Тхія»

Стіна спадщини євреїв Новоселиці в Рамат га-Шароні